

Open access Journal

International Journal of Emerging Trends in Science and Technology

Impact Factor: 2.838

DOI: <http://dx.doi.org/10.18535/ijetst/v3i07.16>

Matumizi Ya Visaidizi Vya Ufundishaji Msamiati Wa Kiswahili Katika Shule Za Msingi Za Umma, Kaunti Ya Kisumu Mashariki, Kenya

Authors

Kamau Hellen Wambui¹, Pro. Samson Odingi², Dr Hamisi Babusa³

¹Kenyatta University, School of Education
P. O. Box 43844, Nairobi, Kenya

²Kenyatta University, School of Education
P. O. Box 43844, Nairobi, Kenya

³Kenyatta University, School of Education
P. O. Box 43844, Nairobi, Kenya

Ikisiri

Utafiti huu ulishughulikia uchunguzi wa matumizi ya vifaa vya ufundishaji wa msamiati wa kiswahili katika shule za msingi za umma, Kaunti Ndogo ya Kisumu Mashariki, Kenya. Malengo aliyozingatia mtafiti katika utafiti huu yalikuwa pamoja na kutambua changamoto zilizopo wakati wa kutumia vinyago, video na chati katika somo la msamiati katika somo la Kiswahili. Utafiti ulilenga idadi ya walimu kumi wa Kiswahili katika Shule za msingi katika Kaunti Ndogo ya Kisumu Mashariki. Baadhi ya hizi mtafiti aliteuwa kwa bahati nasibu walengwa walioteuliwa kama hivi walimu wakuu kumi, walimu wa Kiswahili kumi na wanafunzi kumi. Walengwa wote walikuwa mia nane ishirini ambao waliimbua asilimia kumi, basi idadi ilio hojiwa ikawa themanini na wawili. Hojaji zilikuwa tatu za walimu wakuu, walimu wa Kiswahili. Utafiti ulichanganuliwa kwa kutumia SPSS kuonyesha idadi katika alama za asilimia na uradidi. Baada ya kutafiti na kuchanganua data, mtafiti alipendeleza haja ya walimu wa Kiswahili kuwa na vikao katika majopo. Vivyo, wataweza kujadili na kutayarisha visaidizi wanavyohitajika kuboresha uelewekaji wa msamiati. Pamoja na hayo pia watauunda sera za kutengeneza visaidizi vya somo la Kiswahili zitakazowawezesha kupanga mikakati ya kukaguana wao kwa wao. Jambo hili litakuza umoja wa kufaana. Mtafiti pia aona kuwa kuna haja washika dau wote wa elimu kufufua taasisi za Kaunti ili kukuza hitaji la uundaji visaidizi ili walimu wapate kuendeleze ueledi wao wa kuunda visaidizi ili kuboresha uelewekaji wa dhana za Kiswahili. Kadhalika, washika dau wana changamoto kubwa ya kuleta mashuleni rasilimali ya kutosha kutengeneza visaidizi vinavyohitajika. Jambo lingine ni kuwa shule zingetenga sehemu mahususi ya kuhifadhi visaidizi ili vitumike bila uwoga wa kuharibika ama kupotea. Mwisho, walimu watie misingi thabiti ya ufunzaji msamiati kuanzia madarasa ya chini ili wanafunzi wasielewe dhana hizi kimakosa kisha wahitajike kurekebishwa baadaye. Jambo hili ndilo lililokita mizizi sehemu nyingi za Kaunti ya Kisumu Mashariki, Kenya.

UTANGULIZI

Leo ulimwengu unapitia mabadiliko ya haraka, hivi kwamba mbinu za ufunzaji za kimapokeo zimebadilishwa na dhana mpya ya elimu. Ndiposa gudulia la elimu kipindi hiki, linatokota kwa nguvu sana kuliko vile ilivyokuwa awali katika karne hii. Ulimwengu uko ukingoni mwa awamu ya kuisimua na ya kimapinduzi, ambayo uchunguzi wa kisayansi wa binadamu utaboreshwa kwa masilahi yake mwenyewe. Elimu sharti itekeleze wajibu wake. Lazima tukiri kuwa mageuzi katika utendaji katika elimu

yanawezekana na hayaepukiki. Mahitaji mapya na maono mapya yanahitajika katika elimu kwa namna ambayo yanaleta kiwango cha ubora ambao haukuwahi kutazamiwa katika historia ya mwanadamu. Quist (2005) aliwahi kudai kuwa 'elimu hii mpya ni falsafa ya kielimu inayoboresha utendaji kazi katika shule, kufanya mfanyiko wa mafunzo kuwa na nguvu, kuwapa watoto hisi ya uhalisia pale shuleni, kufanya shule ziwe maabara, karakana, maktaba na majaribio ya kuzinduka ya elimu.

Wasemavyo Just and Carpenter (2002), utafiti huu utatumia kiunzi cha kinadharia cha John Dewey kinachoitwa uasilia, vipengele vyake muhimu. Wazo hili pia linashikiliwana Piaget (1945) huku akimnuku John Dewey kama mwanadhana shupavu katika mwanzo wa miaka ya 1900. Alisema kwamba mchezo ni jambo fiche ambalo husaidia mtu pekee kukua kisoshiolojia na kiakili. Jambo hili lazima litengwe na kazi kwani mchezo husaidia mtoto kukua kama mtu mwenye ari ya kufanya kazi. Watoto wanapokuwa watu wazima huwacha mchezo na kutafuta motisha katika kazi zao. Jambo hili la kazi za mchezo humtayarisha kuwa mtu mzima aliye na afya na ari ya kazi. Uteuzi wa kusudi na sampuli utatumiwa kuchagua matumizi makini ya visaidizi vya kufunzia. Tomlinson (2012) anaeleza kuwa data ilikusanywa kwa njia ya mahojiano na kuchanganuliwa kwa kuzingatia ubora wake. Mtafiti alitumaini kuwa utafiti huu ungenufaisha shule za umma, Kisumu Mashariki, idara ya elimu, wanafunzi na walimu ili kudhibiti matumizi mabovu ya visaidizi, kutoeleweka kuzuri kwa msamiati na matokeo duni ya wanafunzi. Kujifunza ni matokeo ya mwingiliano kati ya mwalimu, wanafunzi wazazi na jamii kwa jumla. Matokeo ya ujifunzaji hujitokeza katika mpangilio wa kujifunza unapo buniwa. Matokeo haya hutegemea pakubwa mpangilio uliopo wa shule katika ujifunzaji. Uelewekaji wa msamiati hutegemea visaidizi vya ujifunzaji vinavyo tumika kurahisisha somo (Brown, Oke and Brown: 2006).

Mjini Kisumu, mtihani wa kitaifa baada ya uchanganuzi data za shule kumi za umma, matokeo yamekuwa duni sana hasa kwenye somo la Kiswahili. Kwenye mtihani wa KCPE uliofanyika mwaka 2011, 47 katika shule 118 zilipata maki chini ya maki 250 kwa maki 500 ambapo ni asilimia arubaini (40%) ya jumla ya shule zote na maki asilimia hamsini (50%) ya nambari yote husika. Mwaka 2010, shule 48 hazikupata alama 250 na alama asilimia arubaini na moja (41%) ya shule zote. Kilingana na afisi kuu ya washika dau elimu Kisumu (Kisumu Municipal Education Office Performance Report mwaka 2011) shule tano za chini nne zilipata maki

ya wastani 175.29, 186.37, 190.28, 194.01 na 191.86. Utafiti huu una dhihirisha maki duni katika matokeo ya mtihani wa kitaifa katika shule za umma Manisipa ya Kisumu, Kutoka (2013, Januari 29), mwaka 2012, data ya matokeo ya shule za chini tano za majirani ya Kaunti za Magharibi, Kaunti ya Kisumu, na kaunti majirani zili pata maki 162.8, 176.8, 197.0, 190.2 na 174.8. Hii ni kwa sababu ya kutotumia mbinu mwafaka na visaidizi vya ufundishaji msamiati. Kutokana na data hii basi ni wazi kwamba kuna haja ya utafiti ambao utatoa na kueleza umuhimu wa visaidizi vya kufundishia. Utafiti huu unalenga kutambua umuhimu wa matumizi ya visaidizi vya kufunza msamiati ili kuboresha uelewekaji msamiati shule za umma za Kaunti ya Kisumu. Jedwali lifuatalo linaonyesha matokeo ya mitihani ya darasa la tatu ya miaka miwili kudhibitisha kwamba kuna pengo linalohitajika kuzibwa. Matokeo ya Kiswahili vile vile ya darasa la nane katika shule hizo hizo ni duni sana, hivyo basi hitaji ni wazi kuzibwa.

Linganisho la matokeo ya Kiswahili katika KCPE na Darasa la 3

SHULE	2011		2012		JUM
	KCPE	STD 3	KCPE	STD 3	
A	71.05	71.35	65.65	67.43	130
B	54.09	58.80	55.70	57.18	172
C	58.15	42.63	62.04	39.41	114
D	57.67	69.3	56.59	68.38	85
E	57.32	43.25	65.76	50.3	94
F	53.46	59.61	53.61	54.54	24
G	59.65	59.65	60.33	60.51	105
H	60.39	44.30	52.26	31.47	76
I	53.46	58.80	58.51	57.18	86
J	39.67	57.5	44.86	61.80	39

Lengo la Utafiti

Kutambua changamoto zilizopo wakati wa kutumia vinyago, video na chati katika somo la msamiati.

YALIYOANDIKWA KUHUSU MADA

Elimu ni jambo la muhimu na haki ya binadamu wote (Washington: 2011). Elimu ni ufunguo wa kudumisha maendeleo ya nchi yoyote ile. Ndio ufunguokwa uchumi na Serikali ya Kenya imeonyesha umuhimu huu. Birgen (2005) anasema mwanafunzi atapata nafasi ya kutazama, kusikia na kuhusika na somo darasani. Visaidizi hivyo

vitatumika kufunzia somo na kurahisisha uelewekaji dhana kwa upesi. Ataweza kuchunguza uelewaji dhana wa wanafunzi jinsi wanavyo jibu maswali na kuuliza maswali. Walimu wajitayarisha wanapovitumia visaidizi kwani vinaweza kuleta utata na kuwa vizuizi vya somo kuliko kusaidia kueleza msamiati. Allinder (2001) anasema katika lugha walimu watumie visaidizi hivyo vizuri ili wanafunzi wapate kuona au kuelewa jinsi mwalimu alivyopanga kufunza. Kulinganisha mambo walionayo mazingirani mwao na yale mapya wanao kusudiwa kufunzwa ni bora zaidi kuelekezwa hivyo. Mogeni (2005) alitambua kwamba kuna shida kupata hata vitabu vya kufunzia historia shule za upili huko Transmara. Naye hakujishugulisha na visaidizi vya aina nyingine yoyote. Ana himiza visaidizi hivi husaidia sana na ikiwa havipo basi ni shida tele.

Njogu and Nganje (2006) katika utafiti wake anaeleza jinsi walimu huchangua visaidizi vya kufunza na ufundishaji kiswahili, pingamizi za utumiaji wa visaidizi vya kufundisha somo. Alitambua ni ukosefu wa wakati wa makini, karakana za utengezaji visaidizi hivyo, mielekeo hasi ya walimu kuhusu kiswahili na sehemu za kuhifadhi visaidizi vichache vilivyote tengenezwa au nunuliwa. Mogeni (2005) alitafiti kuhusu matumizi ya visaidizi vya kufundisha Kiswahili katika shule kadha za wilaya ya Transmara. Alitambua kwamba walimu wana ujuzi duni katika warsha za umuhimu wa matumizi ya visaidizi katika somo la kiswahili, uhaba wa visaidizi vya kutosha vyenye maana na vya kutosha kutumia kufundishia kiswahili, ubunifu wa kutengeza visaidizi umeadhihirika mno, kukamilisha silabasi kumeleta utata, wakati wa kutengeza na kutumia visaidizi hivyo jinsi inatakikana. Utumiaji mbaya wa visaidizi huleta kutoeleweka kwa dhana. Utafiti huu utathmini jinsi visaidizi vinavyosaidia uelewekaji dhana. Kulingana na tafiti za awali ni wazi kuwa visaidizi vya kufunza msamiati havitumiki jinsi ilivyo orodheshwa katika silabasi, chaki, ubao na vitabu vichache ndivyo vinavyo tumiwa kwa uchache tu. Warsha za kutengeneza na kutumia visaidizi hivyo hamna, sehemu za kuifadhi visaidizi vilivyomo hamna, idadi ya

wanafunzi na mtihani wa kitaifa huchangia pakubwa kutotumia visaidizi hivi. Utafiti huu utathmini jinsi utumiaji visaidizi ni muhimu katika kufunza msamiati ya Kiswahili na jinsi dhana huweza kuelewa kwa urahisi. Mielekeo hasikuhusu somo hili yatapunguka na matokeo bora yatapatikana. Vile vile matumizi ya msamiati katika maingiliano yataboreka.

Nunan (2009) wanaeleza kuwa asimilia kubwa ya ujumbe ambao tunawasilisha hupitishwa kwa kutumia hisi ya kuona na inayosalia ni kupitia hisi ya kusikia. Kuona ndiko kuamini na kuhakiki mambo. Penny (2000) anaendeleza kwamba kusema kuwa kutumia hisi ya kuona katika mawasiliano ni jambo muhimu sana kwa vile inasemekana kuwa watu huhifadhi asilimia ishirini ya wanachokisikia na asimilia hamsini ya mawasiliano yanapohusisha hisi ya kuona na kusikiliza. Ingawa visaidizi vya kufundisha ni muhimu na vinasaidia katika kufasiri ujumbe na kuhifadhi katika ubongo zaidi ya kusikiliza tu. Jambo la kutotumia visaidizi miongoni mwa walimu huzuia kutoeleweka kwa msamiati. Utafiti wetu utachunguza sababu za kudidimia huku kama njia moja ya kufanya wanafunzi kuelewa somo na kuhifadhi katika bongo zao. Utafiti huu utajikita tu katika kuchunguza sababu za kutotumika kwa visaidizi hivyo katika kila somo na walimu wahusika. Nunan (2009) asema kuwa walimu wengi wamejishugulisha na upitaji wa mtihani basi drilli zinaendelea bila hasa kufunza mwanafunzi awe wakujieleza kufahamu mambo na kujimudu vile vile katika somo la Kiswahili.

Mfano: tukitoa mfano wa shule zilizofanya vizuri katika mtihani wa kitaifa ilhali hawafahamu mambo na hawapati nafasi ya kuchambua mambo kwa kiina kulinganisha, kufafanisha, kujieleza au kutambua mambo kadha. Basi lengo wakati huu ni kupita mtihani bali hawa kupata ufasaha wa kutumia lugha vyema na kujikimu vinavyotakikana katika maendelezo ya lugha taifa. Waliofunzwa lugha vizuri wanahimudu lugha vyema, kujieleza basi tunapata wanafunzi wanao uwezo wakuwa, wahutubi, wandishi na wasomaji habari. Utata huu wa kutowafunza msamiati katika somo la kiswahili kwa stadi na

visaidizi vifaavyo unaibua upungufu wa wandishi na wahutubi.

Su and Hong (2007) wanaeleza bayana kuwa lugha ya picha hukamilishana kimaelezo, kiujumbe na kimuktadha Visaidizi zaidi vya kufundishia kama vile vitabu vya ziada, vitabu vya kawaida, walimu au visaidizi vingine ambavyo vinahitajika au kuongezwa katika viwango vyote vya elimu na vyo vya vikuu. Wang (2009) ashauri kuwa ili ufundishaji na ujifundishaji wa msamiati ya Kiswahili ufaulu jinsi itakikanavyo sio tuu jinsi ya kupita mitihani lakini kuelimika kabisa na kupata umilisi lugha jinsi inatakikana.

Wringe (2010) ananukulu kwamba “Watoto wanataka kufunzwa, kujua na kuwa na uwezo”. Haifai wao kufanyiwa ufundi katika ukuaji. Kama alivyosema Quist (2005), “Mwanafunzi tu sio mtu anayechagua sehemu katika mazingira. Ujifunzaji unaweza tu kuibuka mahala mwanafunzi anapohisi hitaji. Kujifunza ni kazi ngumu”. Kyriacou (2001) anasema, “Nimetambua kwamba kujifunza ambako kunasaidia katika kujenga tabia ni kule ambako wewe mwenyewe unavumbua na kule unajitolea.” Grove and Hauptfleisch (2008) anaweka wazi, “Kujifunza kwa ukweli, katika uhakika wa mwisho ni elimu uelewekaji wa kibinafsi.”

Chall, Jacobs, and Baldwin (2007) waamba kwamba kufunzwa kwa mpangilio dhabiti wa maeneo ya kujifunzia huleta ugumu kwa wanafunzi kuweza kuelewa au kuleta maana kwa mambo ambayo yamepangwa tu. Mwelekezi sharti apange mpangilio wa mafunzo ya masomo ili afikie wanafunzi wake kuwawezesha uelekaji wa dhana ili kufikia shabaha kwa mielekeo itakayo fanikisha uhuru wa kujadiliana, kubuni, mwingiliano na kuvumbua ukweli dhabiti wenyewe. Allinder (2001) ana msimamo kwamba walimu lazima wawe na ujuzi maalumu kuhusu wanafunzi katika mambo na kazi fulani na jinsi ya kupokeza na kufunza dhana hizo. Chall, Jacobs, and Baldwin (2007) wanasema kwamba kufunza ni tendo la kuwasilishwa kwa hali ya jambo halisia au lisilo halisia. Kwa hivyo tunapofunza ni lazima au ni vyema kujua wanafunzi na somo linalohusika. Ni vyema vilevile kujua jinsi ya

kufunza kwa ujumla na hasa katika hali halisi na vipaji halisi vipasavyo katika hali hiyo au kwa dhana hiyo. Kule kubadilika kwa majukumu fulani kunamaanisha kwamba mwelekezi lazima aonyeshe ustadi wa vipaji fulani kuliko mwalimu. Foorman and Torgesen: (2001) nao washauri anasema mwalimu hunena, mwelekezi huuliza, mwalimu huzungumza kutoka mbele, mwelekezi huelekeza na kutoa mwelekeo na kuibua mazingira mwafaka kuwezesha mwanafunzi kubuni maoni yake mwenyewe, mwalimu huzungumza lakini mwelekezi huzua majadiliano na wanafunzi (Chall, Jacobs, and Baldwin: 2007). Mwelekezi lazima awe na uwezo wa kujadili na kupokea ujifunzaji mpya kwa kufululiza mawazo mapya hadi ambapo wanafunzi wanabuni jambo jipya au kutoa maoni yao.

Mazingira ya ujifunzaji lazima yawe ya kusaidia na kutoa changamoto za kufanya wanafunzi wa kutumia bongo vizuri (Gelzheizer and Meyers: 2008). Kule kuwatetea wanafunzi kuwa wenyeji wa shida na usuluhishaji kazi, si kwamba kila zoezi au suluhisho limetosheleka. Jambo la kutafakari mambo kwa kina linahitaji kuweza kutoweka kazi mbili kwa pamoja, ile ya kocha na mwelekezi ili kufanikisha hayo yote. Wananadharia Vygostkian wanasisitiza kwamba watoto wanaohitaji kufanya kazi au zoezi ambalo watafaulu kwa usaidizi unaotolewa. Wanasisitiza kwamba mtoto anahitaji ambalo lazima litambuliwe na kukuzwa iwapo matumizi ya visaidizi yatatiliwa maanani. Hali na zoezi ni muhimu na lazima katika ujifunzaji wote kwa hivyo mwanafunzi lazima wafanye zoezi halisi kila siku kwa sababu ya kuzua maana na hitaji kwa kunukuu (Kahmi and Catts: 2006). Kule kuleta maana ieleweke mwelekezi ambaye ni mwalimu atafanya wanafunzi kufanya kazi pamoja kwa madhumuni ya kujifunza pamoja kama jinsi wanafunzi walio na vipaji au vipawa tofauti na tamaduni tofauti na wanahitaji kufanya mazoezi na majadiliano ili kuweza kusaidia kuelewa mambo au ukweli katika taaluma maalumu (Krashen: 2003). Hayo yote yatakayofanyika mwalimu anapotayarisha visaidizi vya kujifunza na kutengeneza mazingira mwafaka ili kazi hii

iwezekane na hapo wanafunzi wenye tofauti hizo watajifunza kwa urahisi kushika, kutazama na kukumbuka dhana zilizofunzwa kwa urahisi.

Ufundishaji na ujifunzaji wa Kiswahili katika shule za msingi una utata wakati mwingi. Kwanza kabisa walimu wenyewe hawana umilisi lugha, visaidizi vya kufundisha msamiati katika madarasa yote huwa ni haba. Msamiati ya nyumbani, darasani, mimea, matunda, wanyama, magonjwa na hata ndege huwa haifunzwi na kueleweka vyema kwani kuelewa kunahitaji visaidizi halisi, michoro na kuzuru sehemu fulani. Wakati mwingi hayo hayatekelezwi vizuri aidha kwa sababu ya walimu kukosa ubunifu wa hela au kutojali jinsi dhana zina eleweka. Jambo hili lina kera na lachukisha kwani sote tunahusika na kufunzwa na kujifunza. Lazima tutie bidii kujadili kueleza kwa dhana zote, kutatua matatizo ambayo yanatukumba baadaye. Kwa sasa matunda, vyakula, ndege, wanyama, hata magonjwa hayatafautiwa kwa sababu ya kukosa kutumia visaidizi vya kufundisha na kuhakikisha uelewekaji dhana. Silibasi ya shule za msingi inahimiza ufundishaji wa msamiati au lugha kwa ujumla katika uzingatifu wa stadi zote za lugha ambapo wakati mwingi stadi za kusikiliza na kuzungumzwa hazitiliwe maanani kama stadi za kuandika na kusoma. Stadi za kusikiliza na kuzungumzwa ndizo zinahitaji visaidizi vya kueleza msamiati ya Kiswahili kama ilivyo hitaji la silibasi katika ufundishaji hasa visaidizi ambavyo vime orodheshwa kama aina za visaidizi muhimu za kutumia katika somo na zaidi ubunifu wa walimu mhusika ni jambo la dharura ili uelewekaji somo uboreshwe.

Mbinu Za Utafiti

Kulingana na Kasomo (2007), sehemu hii ilishughulikia mpangilio wa utafiti, njia za utafiti na mbinu zilizotumiwa kukusanya data ili kutimiza madhumuni ya utafiti wetu. Kulikuwa na njia mseto zilizotumika kupata data ya uhakika. Utafiti ulifanywa maktabani na nyanjani. Nilisoma maswali yanayohusiana na mada hii mahususi. Data kuhusu swala la utafiti ulikusanywa nyanjani kupitia mahojiano na hojaji. Kwa kiwango

kikubwa utafiti huu ulifanyika nyanjani na darasani. Mtafiti alijishughulisha zaidi na uchunguzi wa visaidizi vinavyotumiwa na walimu katika somo la msamiati katika darasa la tatu. Mtafiti alihudhuria somo na kukagua jinsi visaidizi vilivyoorodheshwa vilivyotumika.

Idadi Ya Wanafunzi wa Kiswahili

Shule/Kiwango	Darasa la 3
A	75
B	80
C	85
D	90
E	80
F	75
G	80
H	85
I	85
J	90
JUMLA	825
10%	82
Kila Shule	8

Idadi ya walenga ilikuwa walimu thelathini katika shule za msingi, za umma kama walivyoteuliwa katika maeleza haya.

UCHANGANUZI WA DATA

Katika utafiti huu, Mtafiti alinua kutafiti kuhusu ujifunzaji na ufundishaji wa msamiati wa kiswahili katika Darasa la Tatu. Wahojiwa wa utafiti huu walikuwa, Mwalimu Mkuu, Walimu wa Kiswahili na wanafunzi wa darasa la tatu katika shule kumi zilizoko katika Kaunti ya Kisumu Mashariki, Kenya.

Kutambua changamoto zilizopo wakati wa kutumia vinyago, video na chati katika somo la msamiati.

Walimu Wakuu waliulizwa Kiwango Cha Matumizi Ya Visaidizi Vya Ufundishaji Na Walimu Shuleni mwao na matokeo ya majibu yao ikawa hivi: Katika msamiati wa miti na mimea, 0% waliashiria Kiwango cha juu sana, wakaashiria 50% Kiwango cha juu, 25% wakaashiria Kiwango wastani, 25% wakaashiria Kiwango cha chini wakati ambapo 0% waliashiria Kiwango cha chini sana. Kwenye msamiati wa nyumbani, 0% waliashiria Kiwango cha juu sana, 12% 0% wakaashiria Kiwango cha juu, 25% wakaashiria Kiwango wastani, 50% wakaashiria Kiwango cha chini nao 12.5% wakaashiria Kiwango cha chini

sana. Hali kadhalika, matokeo yalikuwa kama ifwatavyo msamiati wa wanyama, 0% waliashiria Kiwango cha juu sana, 37.5% wakaashiria Kiwango cha juu, 25.0% wakaashiria Kiwango wastani, 12.5% wakaashiria Kiwango cha chini nao 25.0% wakaashiria Kiwango cha chini sana. Katika msamiati wa ndege, 0% waliashiria Kiwango cha juu sana, 0% wakaashiria Kiwango cha juu, 12.5% wakaashiria Kiwango wastani, 50% wakaashiria Kiwango cha chini na 37.5% wakaashiria Kiwango cha chini sana.

Kiwango cha matumizi ya visaidizi vya ufundishaji na walimu shuleni

Nao wanafunzi walipoulizwa iwapo mwalimu wako wa Kiswahili alikuwa akitumia visaidizi vya ufundishaji walijibu hivi:

Kwenye Msamiatiwa wanyama, 63.49% walijibu La huku 36.51% wakijibu Ndiyo. Kwenye msamiati wa ndege 57.14% walijibu Ndiyo huku 42.86% wakijibu La. Kwenye msamiati wa miti na mimea 38.1% walijibu Ndiyo huku 61.9% wakijibu La na Kwenye msamiati wa vyakula 50.79% walijibu Ndiyo huku 49.21% wakijibu La. Walimu wengi hawatumi visaidizi na wakitumia ni kwa uchache mno hasa picha, ubao na chaki. Vilevile msamiati mingine wao hufunza bila visaidizi vyovyote kama vile msamiati wa miti na mimea, wanyama na ndege wa pori. Hivi ni kusema kwamba wanafunzi hawapewi nafasi mwafaka ya kuingiliana na vifaa hivi, hivyo kutoeleweka kwa dhana jinsi inavyo nuiwa kueleweka. Visaidizi vimedhibitisha kwamba huwa vinasaidia kuelewa dhana kwa urahisi. Matokeo ya mitihani imeonyesha kwamba ni vyema walimu kuzingatia hayo kwani silibasi inahitaji hivyo katika kila darasa na utaratibu upo. Mfumo wa elimu una mpangilio ambao ni lazima walimu wafwate moja kwa moja ili mwanafunzi afaulu kimaisha. Ni hatia na makosa mwalimu kujua hivyo na akose kutimiza hayo. Pendekezo ni kwamba washika dau na wahusika wote wa elimu nchini wawe macho na kuhakikisha yote yanatekelezwa. Kulingana na silibasi na mfumo wa elimu ya 8-4-4 unao sisitiza kwamba visaidizi vitumike kufunza madarasa

yote. Vifaa hivi vyote vimeorodheshwa vizuri ili walimu waviaandae kufunzia.

Kutokana na matokeo haya, ni wazi kuwa sehemu ambazo visaidizi vimetumiwa ulirahisishwa na kule kuona, kushika na kutazama kwa vifaa hivyo halisi. Mwingiliano wa visaidizi huwapa wanafunzi fursa ya kubuni mambo wenyewe na kuongeza ubunifu basi kukunza vipawa walivyo navyo. Hili jambo husaidia kuweka mambo katika kumbukumbu zao bila kusahau. Mfano wa ule anaendesha baiskeli kila siku na kuwa na uzoefu basi hujifunza kwa kina na kupata ustadi mzuri, vivyo hivyo hitaji la mwanafunzi na walimu kuzoea kutumia visaidizi ili kupata uzoefu huo na dhana zikaelewaka vyema. Wanafunzi wanapona visaidizi hivi kila siku wao hupata uzoefu wakutumia msamiati vilivyo kulingana na wale ambao hubuni mambo kwa mbali. Msamiati ukifahamika awali na misingi dhabiti kuweka awali ni bora kuliko kurekembisha makosa badaye. Kulingana na Marine and Hilles (2008), kuona na kutazama kunaleta kukumbuka kwa dhana zaidi kuliko kubuni kwa mbali. Visaidizi hivi ndivyo somo hasa kwani unapo funza msamiati wa ndege hakuna haja ya kujaribu kueleza kinyango cha ndege kitakuwa bora kusaidia ndege huyo na sehemu zake badala ya poteza wakati na kupata shida tu kueleza hivyo. Kinyango hicho kitarahisha somo kuleta motisha, kuelewa kwa rahisi, kuweka mambo katika kumbukumbu kuliko kusumbuka kubuni mambo kidhania.

Matokeo ya utafiti huu yaonyesha kuwa kuna utata wa utumizi wa visaidizi vya kufunza somo la kiswahili hivi msamiati kuelewa huwa kwa kidhania. Jambo hili ni makosa na hatia, kwani silibasi ina orodhesha wazi kwamba kila somo na darasa visaidizi hivi vitumike kama vile vinyango, vibonzo, chati, video, jarida, gazeti na ikiwa walimu wamezebea kiswahili hakitawahi bobea kamwe kwani msamiati wowote ule huwa rahisi ukifunzwa na vifaa hivyo lakini si kwa kidhania tu. Ni ombi langu kwamba jambo hili litiliwe maanani mara moja kuboresha kiswahili kama somo lingine lile ili mielekeo hasi ibadili. Mogeni (2005) anasema kuwa mambo

yanayoonekana kwa macho huwa kwenye kumbukumbu ya mwanafunzi kwa kipindi kirefu. Ni bayana kuwa jinsi wanafunzi wanavyoingiliana na visaidizi huelewa na kupata mambo kwa urahisi ikilinganishwa na wale wanao fundishwa bila visaidizi vyovyote. Utekaji hisia katika somo huwezesha uelewa wa dhana vizuri basi ni vyema mwelekezi somo ambaye ni mwalimu muhusika atumie visaidizi ambazo vitahusisha wanafunzi wote. Kuona, kushika na kutazama huwa mwanafunzi haweze kusahau na vitu alivyo ingiliana navyo. Jambo hili ni muhimu katika kurahisisha uelewa somo. Mwanafunzi huwa wakutumia vipawa vyake na kuzidisha kubuni mambo mwenye bila kutengemea mwalimu wakati wote. Jambo sasa ambalo linazungumziwa la kuwafanya wanafunzi kuboresha talanta pamoja na vipawa vyao. Walipoulizwa maoni yao kuhusu umuhimu wa kutumia visaidizi vya ufundishaji katika somo la Kiswahili.

Maoni kuhusu umuhimu utumiaji visaidizi vya ufundishaji

	1		2		3		4		5	
	F	%	F	%	f	%	F	%	f	%
Ensiklopedia	0	0.0	4	50.0	3	37.5	1	12.5	0	0.0
Majarida	2	25.0	5	62.5	1	12.5	0	0.0	0	0.0
Magazeti	0	0.0	3	37.5	2	25.0	3	37.5	0	0.0
Vitabu	8	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Vinyago	4	50.0	2	25.0	0	0.0	2	25.0	0	0.0
Chati	8	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Ramani	2	25.0	3	37.5	2	25.0	1	12.5	0	0.0
Picha	8	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
Filamu	0	0.0	0	0.0	4	50.0	2	25.0	2	25.0
Runinga	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	25.0	6	75.0
Video	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	12.5	7	87.5
Redio	0	0.0	0	0.0	2	25.0	3	37.5	3	37.5
Vinanda/CD	0	0.0	0	0.0	2	25.0	2	25.0	4	50.0

Matokeo haya ni thibitisho tosha kuwa kunasa hisia za wanafunzi, hulete motisha kwa wanafunzi na kuboresha uelewa somo ni muhimu kila mwalimu anaye jali na mwenye utu kuteka wakati fulani kuaanda somo lake linalo nua kulenga shabaha na kupitisha ujumbe kwa njia rahisi yenye uelewa dhana. Mwalimu kama huu atapata kazi imerahisishwa kwa utumizi visaidizi kuliko anaye kazana bila vifaa hivyo. Mielekeo hasi kuwa somo ni ngumu ya taendelea kujikita mizizi ikiwa walimu wa kiswahili hawatambuni njia mpya za kuteka hisia za wanafunzi wao. Mtindo mpya wa

kufundisha hasa video, vinyago, redio, vinaweza badili mawazo kuhusu somo hili na likabadili matokeo ya mitihani. Wanafunzi wata anza kutamani kuzungumza kama wale anatazama katika runinga, kusikiliza katika rediokisha mielekeo hasa kutoka kwa wazazi, walimu. wanafunzi yakabadilika hivi kujivunia kiswahili kama lugha ya taifa. Kulingana na Njogu and Nganje (2006), mawasiliano ndiyo njia moja ya miingiliano ya binadamu kokote kule. Wahojaji walipoulizwa kutaja changamoto wanazokumbana nazo wanapotumia visaidizi vya ufundishaji kufunza sehemu za lugha, maoni yafwatayo yalitolewana Walimu Wakuu pamoja na Walimu wa Kiswahili na wanafunzi:

Msamiatiwavyakula huwa vigumu kupata wenye ueledi wa kutengeneza vinyago vya nyumbani. Hasa kutambua vifaa hivi katika usawa, kulinganisha msamiati na kinyango chenye. Uchoraji wakati mwingine pesa hazipo hata za kununua chati au manila angalao moja ya kuonyesha msamiati huo. Mazingira vilevile huwa tofauti na kuna yale ambayo ni magumu kuelewa kwa wanafunzi wengine. Hali halisia hueleza mambo vizuri kuliko kueleza msamiati huu. Basi visaidizi vitumike ili uelewa dhana uboreke. Hapo awali walimu walipata kuenda kuwaonyesha wanafunzi wao mazingira waliomo na kupata kuona, kushika na kutaza mazingira hayo. Jambo hili sasa limekuwa si la kutiliwa mkazo, wanafunzi hupata masomo yote mle darasani eti matokeo ya mtihani. Wakati huo wanafunzi hawapati kuingiliana na mazingira angalau wapate kujifunza mawili matatu kutoka kwa mazingira basi twendako ni kuelimisha wanafunzi ambao hawajiwezi kwa mambo mengi ila kufanya mitihani. Ulimwenguni kwote elimu inafaa humwezesha mwanafunzi kuweza uwezo wa kuzuwa mambo mwenye, kuingiliana na hali halisia ili apate kupata uwezo wa kusuluhisha changamoto atakazo kumbana nazo maishani. Jambo hili likifanyika utata wa kazi utatatuliwa kwani wanafunzi watakuza vipawa vyao jinsi inatakikana.

Msamiatiwa wanyama wa pori huwa ni utata hata kwa walimu. Msamiati huu huwa mgumu hata kwa

walimu. Majina ya wanyama hawa huwa ni rahisi kwa wanafunzi kwa lugha ya kiingereza ilihali ngumu katika Kiswahili. Swali kumbwa ni kwamba wao wameingiliana na msamiati hii ya kiingereza kila wakati hivyo kuwa na mazoea vivyo hivyo kwa walimu wa Kiswahili tuwape wanafunzi nafasi ya kuingiliana na msamiati huu kila mara ili wawe na uzoefu huo. Mazingira huwa pengine haya ruhusu kuingiliana na huo msamiati. Pesa za kuwapeleka wanafunzi kuzuru sehemu hizo ili waweze kutambua msamiati huo kwa urahisi hamna. Wakuu wa shule vilevile hupata senti kidogo za kununua vitabu hivyo kukosa pesa za kungharimia mambo mengine. Warsha za kusaidia walimu walio na udhaifu wakubuni vifaa vya kufunzia vitasaidia sana ili motisha ya somo la Kiswahili iboreshwe na kubadili maoni kwamba somo hili ni ngumu na ni la watu wa hadhi ya chini. Mielekeo hasi itabadilika kwa walimu wa Kiswahili, wanafunzi na wazazi kwa jumla.

Msamiatiwa ndege wa pori huwapa walimu na wanafunzi ungumu mkubwa. Wakati mwingi walimu hupuzilia kuelekeza wanafunzi sababu hawawezi kulinganisha majina ya kiingereza na Kiswahili ya ndege pori hivyo huwapa wanafunzi zoezi la kuchora tuu bila kuwaeleza. Wengine walimu huhepa kulifunza somo hili hivi kuwadhulumu wanafunzi kwani dhana hizi hutahiniwa kwingineko. Ni dhahiri msamiati huu ukitahiniwa darasa la nane wanafunzi huona kwamba hawajawahi kuingiliana nao hata kidogo kwani walimu hupuzilia katika darasa la tatu. Jambo hili si ngeni kwani katika maiingiliano ya walimu na wanafunzi ni wazi kwamba msamiati hutumika vibaya. Mfano mavazi fulani kama suruale huchukuliwa kama ni mambo na chupi, longi ndefu na kaptura. Vyakula kama pojo na ndegu hadi sasa yanafahamika vibaya, hoho na pilipili mboga hazieleweki na wengi hata walimu hufunza kimakosa hadi leo. Huko sokoni wateja na wanunuzi hutumia msamiati kimakosa. Jambo hili la weza kubadilishwa na walimu wa Kiswahili wanapo tumia visaidizi hivi ili wanafunzi waiingiliane na dhana toka mwanzo wa kuweka misingi darasa la kwanza hadi darasa la nane na

kuendelea. Kiswahili kitatia for a nakubadilisha mielekeo hasi. Somo hili litapendeka na wote kwani kuna mabadiliko mapya ya kujifunza na dhana kueleweka kwa urahisi kama masomo mengine

Msamiati ya mimea na miti huleta changamoto kubwa kwani walimu kwa wanafunzi huwa mazingira yao hawana miti au mimea hiyo. Visaidizi vya msamiati hii huwa ngumu sana kupata naikipatikana huwa changamoto kulinganisha na hali halisia. Mazingira waliomo walimu na wanafunzi huzuia uelewa somo vizuri basi kuzuru sehemu Fulani ingawa jambo hili halifanyiki kwa wingi. Ni vyema walimu wakuu kuwacha huru jambo la kupanga na kuweka senti Fulani za kutalii sehemu kadha kulingana na hitaji. Wazazi vilevile kutoa mchango wao kuelekeza na kusaidia wano kutambua msamiati kadha wanapozuru sehemu kadha wakati wa likizo.

MUKHTASARI, HITIMISHO NA MAPENDEKEZO

Katika sura hii, mtafiti anajadili matokeo ya utafiti kwa muhtasari, kutoa hitimisho na kufanya mapendekezo juu ya mambo yanayohusu matumizi bora ya visaidizi vya ufundishaji msamiati wa somo lakiswahili katika kaunti ya Kisumu mashariki, Kenya.

Muhtasari

Somo hili ni muhimu sana kwa taifa letu la Kenya ili kuboresha utamaduni wetu. Somo hili huwawezesha watu kila sehemu kuwasiliana bila utata na kuwafanya kuwa na mwingiliano mwafaka. Igawa changamoto ni nyingi katika kufundisha msamiati ni bora kutilia mkazo ili kuboresha uelewa wa somo hili kama mengine. Mielekeo hasi ya walimu na wanafunzi iondolewe kabisa. Visaidizi vinavyotakikana kutumiwa vitumiwe vilivyo kuliko kuepukana utumizi wa visaidizi hivi.

Hitimisho

Lengo la utafiti huu lilikuwa ni kuchunguza matumizi ya vifaa vya ufundishaji msamiati ya

somo la Kiswahili, utafiti ulilenga kuboresha somo la Kiswahili. Miongoni mwa visaidizi vilivyotafitiwa, watafiti wengine wanaweza kutafiti visaidizi vingine katika vipengele vingine, kwenye upeo na mipaka mingine, kwa lengo la kudhibitisha kwamba visaidizi vina ufaafu au udhaifu katika kujifunza na kufundisha msamiati ya kiswahili. Utafiti ulinua kuonyesha changamoto zilizopo katika kutengeneza na kutumia visaidizi katika somo la Kiswahili, Utafiti huu una wahimiza watafiti wengine kushughulikia matumizi ya nyenzo katika vipengele vingine vya lugha madarasa ya kiwango cha juu kwani nililenga tuu darasa la tatu. Sehemu nyingine ya kutafitiwa ni vipi sera za kuunda au kuhifadhi nyenzo hizi zaweza kuboreshwa ili zilete ufaafu zaidi katika elimu ya kiwango chochote kile. Warsha pia ni muhimu kuleta motisha kwa walimu wa lugha hii ili wanafunzi wabadili mielekeo hasi kuhusu somo hili, hivyo kuboresha matokeo ya mitihani. Ili kufanikisha lengo hili, walimu wakuu, walimu wa somo hili, wanafunzi walipewa hojaji za kujaza ili waweze kujaza pengo zilizowachwa ili kupata uhakika uliopo katika matumizi ya vifaa katika somo hilo. Kutokana na hojaji na mahojiano haya tuliweza kupata data ambazo, baada ya uchanganuzi, zilitoa picha halisi ya vifaa hivyo.

Kutokana na mfumo wa elimu wa 8-4-4, inatokea kuwa mara nyingi, walimu, wazazi na hata wanafunzi wanapitia changamoto nyingi katika shughuli za masomo hasa wanapolenga kupata maki za juu katika mitihani ya kitaifa ilhali kule kutia misingi bora katika dhana za msamiati hatiliwi maanani. Huku huzusha waliopita na waliolemewa na lugha, hasa wanaopohitajika kujiendeleza maishani wakitumia lugha Taifa hii hii. Kwa mfano wanafunzi huzuka na alama ya A katika mitihani ya Kitaifa lakini huwa katika miingiliano ya mawasiliano hawajiwezi vilivyo. Hii ni hali halisia nchini Kenya inaleta taharuki, na ndiyo iliyonipa motisha kutafiti mada hii ili niweze kulimulika jambo hili kwa makusudi ya kuwazuzua wasomi, wataalamu na watafiti wengine kuendeleza kuchambua tatizo sugu hili.

MAREJELEO

1. Allinder, R.M. (2001). Improving Fluency in At-Risk Readers and Students with Learning Disabilities. *Remedial and Special Education* 22, 1: 48-55.
2. Becher, R.M. (2005). Parent Involvement and Reading Achievement: A Review of Research and Implications for Practice. *Childhood Education*, 62 (1), Sept/Oct, 42-50.
3. Birgen, P. (2005). *A Teacher can Break or Make a Child. Education Insight*. Nairobi: Insight Publishers.
4. Brown, R.N., Oke, F.E., and Brown, D.P. (2006). *Curriculum and Instruction: An Introduction to Methods of Teaching*. London: Macmillan Publishers.
5. Cohen, L. & Manion, I (1994). *Research methods in education*. London: Rutledge
6. Chall, J.S., Jacobs, V.A. and Baldwin, L.E. (2007). *The Reading Crisis: Why Poor Children Fall Behind*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.
7. Creswell, J.W. (2003). *Research Design: Qualitative and Mixed Methods Approaches*. 2nd Ed. London: Sage Publication.
8. Dewey, J. (2009). *John Dewey between Pragmatism and Constructivism*. Fordham American Philosophy. Fordham University Press,
9. Flavell, J. H. and Piaget, J. (1963) *Developmental Psychology of Jean Piaget*, Princeton,
10. Foorman, R. R. and Torgesen, J. (2001). Critical elements of classroom and small-group instruction promote reading success in all children. *Learning Disabilities Research and Practice*, 16(4):203-212
11. Gelzheizer, L. L. and Meyers, I. (2008). Reading Instruction by Classroom, Remedial, and Resource Room Teachers. *Journal of Special Education*, 24(4), 512-527.
12. Goffin, S.G., Wilson C. (2001). *Curriculum Models and Early Childhood Education: Appraising the Relationship* (2nd Ed). New Jersey: Merrill/Prentice Hall.

13. Grove, M.C. and Hauptfleisch, H.M.A.M. (2008). *Remedial Education in the Primary School*. Pretoria: HAUM Educational Publishers.
14. Just, M.A. and Carpenter, P.A. (2002). *The Psychology of Reading and Language Comprehension*. Boston: Allyn and Bacon.
15. Kahmi, A.G. and Catts, H.W. (2006). *Reading Disabilities: A developmental language perspective*. Boston: College-Hill.
16. Kasomo, D. (2007). *Research Methods in Humanities and Education*. (2nd Ed). Nairobi: Kijabe Printing Press.
17. Kathleen, A.M. (2012). *Developing a Questionnaire for use in Outcomes Assessment*. Buckwell University: Institute of Research and Assessment.
18. Kenya National Examination Council (2005). *Kenya Certificate of Secondary Education 2004 Candidates Performance Report*. Nairobi: Kenya National Examination Council.
19. Krashen, S. (2003). *The Power of Reading*. Englewood, Colorado: Libraries Unlimited.
20. Kyriacou, C. (2001). *Essential Teaching Skills* (2nd Ed). Delta Place 27 Bath Road Cheltenham U.K: Nelson Thomas Ltd.
21. Marine C.M., Hilles S. (2008). *Techniques and Resources in Teaching Grammar*. Oxford University Press.
22. Mogeni, J.M. (2005). *Factors Influencing Utilization of Resources in Teaching Kiswahili in Selected Public Secondary Schools in Trasmara District, Kenya*. MA Thesis. Nairobi: Kenyatta University.
23. Mugenda, O.M. & Mugenda, A.G. (2003). *Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Nairobi: African Centre for Technology Studies Press.
24. Njogu, K. & Nganje.D.K. (2006) *Kiswahili Kwa Vyuu Vya Ualimu*, Nairobi; jomo Kenyatta Foundation.
25. Nunan, D. (2009). *Language Teaching Methodology: A Text Book for Teachers*. London: Prentice Hall International.
26. Orasanu, J. (2001). *Reading Comprehension. From Research to Practice*. Hillsdale: Lawrence Erlbaum.
27. Orodho, J.A. (2003) *Regional Inequalities in Education, Population and Poverty Patterns in Kenya: Emerging Issues and Policy Directions*, Population of Kenya Journal,
28. Orodho, J.A. (2005). *Elements of Education and Social Sciences Research Methods*. Nairobi: Masola Publishers.
29. Penny, U.R. (2000). *A Course in Language Teaching: Practice and theory*. Cambridge: Cambridge University Press, ISBN-0521-44994-4.
30. Piaget, J. (1945). *The Psychology of Intelligence*. New York: Routledge Publications.
31. Pretorius, E.J. (2000). Reading and the UNISA Student: Is Academic Performance Related to Reading Ability. *Progression*, 22(2): 35-48.
32. Pretorius, E.J. (2002). Reading Ability and Academic Performance in South Africa: Are we fiddling while Rome is burning? *Language Matters*, Issue 33, 169-196.
33. Quist, D. (2005). *Primary Teaching Methods*. London: Macmillan Publishers.
34. Republic of Kenya (1964) *Kenya Education Commission Report*. Nairobi: Government Printer
35. Republic of Kenya (2006a). *Early Childhood Development Service Standard Guidelines for Kenya*. Nairobi: Government Printer.
36. Republic of Kenya (2006b). *National Early Childhood Development Policy Framework*. Nairobi: Government Printer.
37. Riley, J.L. (2005). *Learning in the Early Years (A Guide for Teachers of Children 3-7)*. London: Paul Chapman Publishing Ltd.
38. Roux, L.E. (2001) *the quality of pupil participation in ESL classroom: an evaluation* Unpublished MA Dissertation. University of Portcheftsroom.

39. Su, M.J. & Hong, Z.F. (2007). *Professional development of science practice teachers: Application of teaching aids*. London: Paul Chapman Publishing Ltd.
40. Tomlinson, B. (2012). *Materials Development in Language Learning*. Cambridge: Cambridge University Press
41. Vivas, E. (2011). Effects of Story Reading on Language. *Language Learning*, 46: 189-216.
42. Wang, M.C. (2009). *Design and Manufacturing of Teaching Aids for Early Children*. Taipei: Farterng.
43. Washington, J.A. (2011). Early Literacy Skills in African-American Children: Research Considerations. *Learning Disabilities Research and Practice*.16(4): 213-221.
44. Wells, G. (2006). *The Meaning Makers: Children Learning Language and using Language to Learn*. London: Hodder and Stoughton.
45. Wolfenson, O. (2000). *The Role of Parents in Students Academic Performance in Bondo Districts*. Unpublished MEd Thesis. Egerton University, Kenya.
46. Wringe, C. (2010). *The Effective Teaching of Modern Languages*. UK: Longman Ltd